

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรมๆ ฟังธรรม เราแสวงหานั้น เวลาสมัยปู่ย่าตายายของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านจะออกปฏิบัติ ท่านจะไปหาที่ไหน เพราะว่าสมัยนั้นนะ เวลาพระโดยทั่วไป เวลาเขากินลาบเลือด ทั้งลาบเลือด ทั้งเนื้อดิบ เขากินเป็นเรื่องปกติทั้งสิ้น แล้วคนที่จะประพฤติปฏิบัติจะเอาอะไรเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

แต่เวลาครูบาอาจารย์เรามาฟื้นฟูๆ ขึ้นมาจนเป็นที่เชื่อมั่นๆ พอเชื่อมั่นขึ้นมาแล้ว แล้วก็ใกล้เกลือกินด่างใจ ของมันไม่มีค่าใจ ของไม่มีค่าเพราะอะไร เพราะจิตใจเราไม่มีค่า

ถ้าของเรามีค่านะ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ผู้ที่มีศรัทธาความเชื่อเขาเคารพบูชาของเขา ถ้าเคารพบูชาของเขา สิ่งที่ได้มา หลวงตามหาบัวพูดประจำ แก้วแหวนเงินทองเพชรจะหาที่ไหน ในข้อมือของคน ในคอของคนเยอะเยอะไป ครูบาอาจารย์ที่เป็นความเป็นจริงจะหาได้สักกี่องค์

เพชรนิลจินดาตามคอ ตามข้อแขนนั้นนะเต็มไปหมดนะ เพชรนิลจินดามันจะหาได้ง่ายกว่าใจ เพราะเรารู้เราก็ก็นั่น แต่ความจริงๆ เราจะรู้จะเห็นมาจากไหน ถ้าเรารู้เราเห็นจากไหน เห็นไหม

คุณสิ เวลาครูบาอาจารย์ของเรานะ เวลาองค์พุทธธรรมๆ เวลาองค์พุทธธรรมท่านเผยแผ่มาๆ สมัยที่เขาถือศีลถือสางกันอยู่ เขาถือศีลถือสาง แล้วสังคัมมันยังล้ำหลัง สังคัมล้ำหลังขึ้นมา เขาบุกเบิกป่า บุกเบิกที่ทำกินของเขาไป แล้วไปเจอที่เฮี้ยนๆ เข้าไปเจ็บไข้ได้ป่วยทั้งนั้นนะ เขาทำ เพราะว่าเลี้ยงปากเลี้ยงท้องนะ เลี้ยงปากเลี้ยงท้องด้วยความทุกข์ความยาก

เวลาครูบาอาจารย์ของเรามา เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ต้นไม้ใหญ่ๆ ไม่กล้าแตะ อะไรก็ไม่กล้าแตะ เพราะว่าเวลาแตะไปแล้วเราก็มารู้ไม่เห็น แล้วก็บอกคนโบราณไม่มีปัญญา คนโบราณเชื่อสิ่งงมงาย

เชื้อสิ่งงมมาย เราก็ไม่เห็นใจ แต่เวลาเขาทำ เขาไปทำอะไรเถนาของเขาแล้วเขาเจ็บไข้ได้ป่วย เขาตาย

เชื้อสิ่งงมมาย สามิตาย ภรรยาตาย ลูกตาย พ่อตาย งมมายใหม่ เขาเห็นในชีวิตประจำวันของเขา มันจะงมมายมาจากไหน

เวลากองทัพธรรมๆ ไง เวลาหลวงปู่กงมา หลวงปู่สิงห์ท่านไปกองทัพธรรมมา บอกว่าให้ถือพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ให้ศีล ๕ นับถือศีล ๕

เขาทำมาหากินของเขา เขาปลอดภัยของเขา เวลาปลอดภัยของเขา กองทัพธรรมๆ เวลากองทัพธรรมขึ้นมาเพื่อให้มีสัตย์ ให้มีความจริง มีศีลมีธรรม มีศีลมีธรรมเป็นที่คุ้มครองใจ

เวลามีศีลมีธรรมเป็นที่คุ้มครอง คุณิ เวลาคนตกทุกข์ได้ยากเขาต้องมีคนคุ้มครองของเขา แต่จิตใจของเราว่าเหว่ จิตใจของเราไม่มีที่พึ่งที่อาศัย เวลามีสีล ๕ พอมีสีล ๕ ขึ้นมา กลับไปทำมาหากิน กลับมาบ้าน อู๋! ปลอดภัยๆ มันมีความมั่นคง มีความเชื่อมั่นของเขา

เราจุดธูปไปสถานใหม่ๆ ตั้งแต่สมัยหลวงปู่ฝั้น เวลาหลวงปู่ฝั้นนะ ประชาชนชาวบ้านเขาดีกว่าพระอีก มีการละเล่นมีการฟ้อนรำ ศีล ๘ เขาไม่ไปหรอก มันเสียเงินทั้งสิ้น คอนชงคอนเสิร์ทไม่ต้องมาพูดกัน ไม่มี เขาไม่สนใจเลย เขาไม่สนใจเพราะอะไร เพราะเขามีศีลมีธรรมของเขา เขามีความสุขในใจของเขา เขาไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของเขา เขาทำ

ถ้าครูบาอาจารย์ยังมีชีวิตอยู่เป็นหลักชัยให้ สังคมก็มีที่พึ่งอาศัย พอครูบาอาจารย์ของเราล่วงไปๆ เวลาไม่ถือผีไม่ถือสา เวลาผีแม่หม้ายอย่างนี้ เอาเลือดแดงไปไว้หน้าบ้าน ป้องกันอะไรได้ ผีมันโง่กว่าประชาชนหรือ ผีแม่หม้าย บ้านนี้ไม่มีผู้ชาย เวลาผีปอบ ผีกระสือ กระหังกลัวกันไปหมดไ้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าณะ ตั้งแต่โบราณกาลมา ในเมื่อสมัยโบราณคนเรายังมีการศึกษาน้อย เชื่อพระอาทิตย์ เชื่อไฟ บูชาไฟ บูชาภูเข บูชาต่างๆ

อทาสีเม อทาสีเมฯ เวลางานศพนั้นนะ สมัยที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ ประชาชนก็ยังไม่มีความรู้ คนเรามันว่าเหว่ไ้ ศาสนาแรกเป็นศาสนาถือผีไ้ ถือผีถือสาเพราะความกลัว ความระแวง แต่น้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว ไม่มีสิ่งใดๆ

เลย สิ่งที่เราคิดว่า อินทร์ พรหมต่างๆ มันก็เป็นเวอร์กรรมของเขา พวกผีพวกนาง เพราะเขาทำความชั่วของเขา เพราะทำร้ายกาจของเขา เขาก็เสวยภพชาติของเขา มันก็เป็นภพชาติของเขา เขาทุกข์ เขายากของเขา เขาต้องการส่วนบุญของเขา เขาก็มาขอส่วนบุญของเขา

เราเป็นชาวพุทธๆ ใจ แล้วชาวพุทธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้าเรามาทำบุญกุศลของเรา เข้าตัดบาตร ถัดจากบาตรขึ้นไป ตักบาตรขึ้นไปอุทิศส่วนกุศลๆ เขาต้องการกุศลอันนั้น เวลาเขาต้องการกุศลอันนั้น เวลาคนตายไป ไปยมบาล เวลาถ้าไม่ได้สมบัติของเรา ไม่ได้กินยกเว้นสมบัติของเรา เราเสียสละไปเป็นของของเขา ถ้าของของเรานะ ถ้าเรามีบุญกุศล ดุสิต จิตตคหบดีทำบุญกุศลมากมายมหาศาล เวลาตายจรดสวรรค์มารับไปเลย

นี่พูดถึงในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ คนไม่มีสติปัญญาก็เชื่อผีเชื่อสาธู เชื่อภูเขาลากา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว เวลาให้ทำคุณงามความดีต่อกัน เราทำบุญกุศล เราเสียสละทานของเรา เรามีสติปัญญาของเรา ทาน ศีล ภาวนา ถ้าทาน ศีล ภาวนาขึ้นมา ทำหัวใจของเราให้เข้มแข็งมั่นคงขึ้นมา

ถ้าเข้มแข็งมั่นคงขึ้นมา อทาสีเม อทาสีเม ญาติพี่น้องของเราสิ้นชีวิตไปแล้ว อย่าเสียใจ อย่าร้องไห้ อย่าคร่ำครวญ เราคิดถึงความดีของท่าน ความดีของเรา เราทำคุณงามความดีแล้ว อุทิศส่วนกุศลอย่างนี้ให้ เขาต้องการคุณงามความดีๆ ใจ

บุญกุศล บุญมันเกิดที่ไหน บุญมันเกิดในตู้

บุญมันเกิดบนหัวใจของคน ใจของคนมันทุกข์มันยาก ใจของคนมันบีบคั้น เวลาใจของคนมันเป็นบุญกุศล เวลาเราเห็นคนมีความสุขเขายิ้มแย้มแจ่มใส ใจคนทุกข์หน้าดำคร่ำเครียด คิดแต่ทำร้ายตัวเองทั้งสิ้น ไม่อยากอยู่ๆ มันทุกข์เหลือเกิน คนมีบุญกุศลเขายิ้มแย้มแจ่มใส เอ๊ย! ทำไมเอ็งมีความสุขแท้วะ

อุทิศส่วนกุศลอย่างนี้ คำว่า “อุทิศส่วนกุศล” อยากให้เขาได้สุขเหมือนเรา อยากให้เขามีปัญญาเหมือนเรา อยากให้เขาได้ความสุขเหมือนเรา นี่อุทิศให้

ในทางธรรมๆ เวลาจะอุทิศส่วนกุศลมันก็เหมือนเทียนเล่มหนึ่ง เราจะจุดเทียนต่อๆ ไป มันไม่จบไม่สิ้น เทียนที่เราจะจุดต่อๆ ไป ถ้าเทียนเล่มต่อไปติดมันก็สว่างไสวไปทั่ว แล้วเทียน

ของเรากียังเสมอต้นเสมอปลาย เทียนของเรายังเท่าเดิมอยู่ ถ้ายังเท่าเดิมอยู่ ใฉนี้มันเป็นเทียนนะ ออกมาเป็นธรรมาธิฐาน

แต่เวลาสิ่งที่เป็นบุญเป็นอามิสฯ เวลาเป็นอามิส เราทำบุญกุศลมากมายมหาศาล เราเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เวลาหมดอายุขัย หมดอายุขัยมันหมดบุญไฉ นี่เป็นอามิสมันใช้หมด

บุญกุศลที่ว่าที่ทำกัน ทำความดีให้มากๆ ขึ้นมา ความดีมากขึ้น ความดีต้องมากกว่าความชั่ว ถ้าความชั่วๆ ทำความชั่วมากขึ้นมันก็มากกว่าความดี แล้วคนถ้าทำดีทำชั่วไฉ ทำความดีก็ได้ ทำความชั่วก็ได้

เวลาทำสิ่งใดมันขาดตกบกพร่อง มันจะได้ๆ จะไม่ได้ๆ เราก็กลับมาตั้งสติ ไม่ต้องไปอ่อนวอนขอใครทั้งสิ้น พระพุทธศาสนาไม่ใช่ศาสนาอ่อนวอน พระพุทธศาสนาสอนให้มีสติปัญญา มีการกระทำ นี่พูดถึงว่าเวลาเรากลัวผีกลัวสางนะ

แต่ในปัจจุบันนี้ภัยพิบัติฯ दुष्टิ เวลากรรมอุตุฯ พยากรณ์ไฉ จะเกิดพายุไฉ ดูพายุที่มันเข้าแต่ละลูกสิ อพยพคนนะ

เวลาเรากลัวผีกลัวสางเรากลัวด้วยความกลัวในใจของเขา ใฉนี้พายุมาตายเป็นร้อย दिन ถล่มนั้นนะ นี่ของแท้ๆ เลย แล้วอย่างนี้กลัวไหม

บางคนอพยพ ไม่ยอมอพยพนะ เพราะอะไร ห่วงทรัพย์สินของตนไฉ เวลาพายุเข้ามานะราบหมด บ้านเรือนนี้พังพินาศหมดเลย แล้วเสียชีวิตด้วย นี่พยากรณ์ฯ เรากลัวไหม

ถ้าเรากลัวนะ เราต้องมีสติปัญญาของเรา ถ้าเรามีบุญกุศลของเรา เราก็ปกป้องทรัพย์สินของเราได้ ถ้าเราไม่มีบุญกุศลของเรา ทรัพย์สินของเราเราพินาศเลย หมดตัว หมดเนื้อหมดตัว แต่ยังรักษาชีวิตไว้ได้ นี่พูดถึงว่ามันเป็นทางวิทยาศาสตร์เลย

ทางวิทยาศาสตร์ ทางโลก เราอยู่กับโลก สิ่งที่เป็นโลกกับเป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมๆ เรื่องเชื่อเรื่องเวรเรื่องกรรม สิ่งที่เป็นโลก เป็นโลกการมีสติปัญญาของเรา การชวนขายของเรา การกระทำคุณงามความดีของเรา

ทำคุณงามความดี ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว ทำดีต้องได้ดี เราทำคุณงามความดี เรามีสติปัญญาของเรา ถ้าเราเชื่อเรื่องบุญเรื่องกุศล มันก็คุ้มภัยพิบัติ ตายเป็นร้อยนะ เวลาอพยพหนี อพยพหนีอะไร เวลาเรากลัวผีกลัวสาธิต ไปทำมาหากินของเรา กลับมาเจ็บไข้ได้ป่วยเสียชีวิต

ไฉนก็เหมือนกัน เวลาพายุมันจะเข้ามา แล้วถ้ามันเป็นครั้งเป็นคราว พายุจะเข้า มันเปลี่ยนทิศทาง จบเลย

พายุจะเข้าหมู่บ้านนี้ เวลามันเปลี่ยนทิศทางไปหมู่บ้านอื่น หมู่บ้านนี้ปลอดภัย นี่ภัยธรรมชาติ ภัยธรรมชาติเกิดจากการกระทำของมนุษย์ มันก็เกิดจากการกระทำของเรา ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้เชื่อเวรเชื่อกรรม ถ้าเราทำคุณงามความดี เราทำคุณงามความดีของเรา ถ้าเราเห็นทั้งโลกและธรรม

ถ้าเห็นทั้งโลกและธรรม เราจะตั้งสติแล้วจะทำความดีของเรา ไม่ต้องไปอ่อนน้อม ไม่ต้องไปเชื่อใคร ไม่ต้องให้ใครชี้ ไม่ต้องให้ไปสูงไปต่ำกับใครทั้งสิ้น เราจะทำความดี เราจะทำความดี เราทำความดีของเราคนเดียวพอ คนอื่นก็เรื่องของเขา

ถ้าบอกว่าทำความดีแล้วไปชักไปชวนเขา มันก็เสียดลี เยาะเย้ย เหยียดหยาม ไม่กล้าทำ ความดีที่ทำหายเกลี้ยงเลย ไม่มีเลย

เราทำความดีของเรา ทำความดีของเรา เราพยายามทำของเรา ได้มากได้น้อยก็ทำของเรา ดูสิ ทางของฆราวาสเป็นทางคับแคบ หน้าที่การงานของเรารัดเนื้อรัดตัว เวลาที่นอนนอนเรา สวดมนต์ทำวัตรแล้วเราได้ภาวนาตรงนั้นนะ ๕ นาที ๑๐ นาที เข้าขึ้นมา ถ้าลุกทันขึ้นมา ทำวัตร สวดมนต์แล้วได้นั่ง ๕ นาที ๑๐ นาที

พระปฏิบัติทางกว้างขวาง ๒๔ ชั่วโมงนะ ฉ้นเสร็จแล้ว ๒๔ ชั่วโมง ทางจงกรมที่ภาวนา ทางกว้างขวางมาก แต่กว้างขวางทำแล้วได้ผลไหม กว้างขวางแล้วร้อนเรงอาหาญไหม

ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ นะ ท่านร้อนเรงและอาหาญ แล้วท่านแสวงหาสิ่งนี้ด้วย หาบ้านน้อยๆ คนน้อยๆ เพราะคนมากคนจะมากวน มากวนคือมาคุ้ยธรรมะไง คุ้ยกันทั้งวันทั้งคืนคลุกคลีอยู่อย่างนั้นนะ เวลาธรรมะมีไว้สอนคนอื่น ไม่สอนตัวเองเลย ถ้าไม่สอนตัวเอง

สัปปายะ ๔ สถานที่ที่เป็นสัปปายะ เราก็หาแล้ว แสวงหาแล้วที่เป็นสัปปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะ ครูบาอาจารย์ ถ้าท่านเป็นจริง ตามสิ

หมอมเวลาถ้าคนไข้ไปรักษา คนไข้เสียหายนะ เขาฟ้องหมอมเลย

นี่ก็เหมือนกัน ลูกศิษย์ลูกหาไปหาครูบาอาจารย์ก็ถามสิ นี่อาจารย์เป็นสัปปายะ หมูคณะเป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ เราแสวงหาสัปปายะอย่างนี้แล้ว เราได้สัปปายะอย่างนี้แล้วทำไมไม่ชวนชวายเป็น ถ้ามันชวนชวายเป็นมันก็เป็นประโยชน์กับเรา

นี่ทางกว้างขวาง ทางเปิดโล่งไป ทางเป็นทางไฮเวย์เลย แต่เดินไปไม่ได้ เดินไปไม่ได้เราก็ชวนชวายเป็นการกระทำของเรา

นี่พูดถึงฟังธรรมๆ ฟังธรรมก็ย้อนกลับมาอย่าเรานี่แหละ อย่าเราให้ตื่นตัวตลอดเวลา อาหาร เวลาอดอาหารนะ เวลาหิวกระหายนะ หิวกระหายจนเดินแทบไม่ไหว พอบิณฑบาตมาฉัน จบเลย ร่างกายมันฟื้นฟูได้ง่าย จิตใจนี้ฟื้นฟูได้ยาก จิตใจนี้ฟื้นฟูได้ยาก

ฉะนั้น สิ่งที่ได้มาๆ พระพุทธรูปองค์มาแล้วๆ สิ่งที่เราคัดเราแยก คัดแยกมาให้เสมอต้นเสมอปลาย เวลาสิ่งที่เราทำไปแล้วเป็นของพระ อาหารบนโต๊ะนั้นสดๆ ร้อนๆ ของใหม่ๆ ทั้งนั้นไม่รังเกียจ ได้สิ่งใดเป็นสิ่งนั้นเพื่อดำรงชีพ

เราอยู่กับครูบาอาจารย์นะ อยู่บ้านตาด ท่านจะไม่ให้โยมจับเลย ถึงเวลาเห็นพระตักใหม่ ตักๆ เวลาตักเสร็จแล้วท่านแจก แล้วเวลาแจกท่านก็ให้อุบายด้วยนะ ถ้าคนภาคกลางมันต้องเป็นข้าวสวยกับอาหารพื้นบ้านทางภาคกลาง ถ้าคนทางภาคอีสานมันควรจะเป็นอาหารทางภาคอีสาน

ดูคนๆ นะ จะแจกก็ต้องใช้สติใช้ปัญญา นี่พูดถึงว่าการจะกินยังต้องมีสติมีปัญญาเลย

ฉะนั้น สิ่งที่เราดูแลรักษานี้เพื่อให้เสมอภาค เก็บไว้ละ ของที่เก็บไว้ เก็บไว้เพื่อเด็กน้อย เราเห็นเด็กน้อย เด็กน้อยจะมั่งมีศรีสุขทุกข์จนเข็ญใจเหมือนกัน มันมีความต้องการเหมือนกัน เด็กไร้เดียงสา มันรู้ไม่ได้หรอกอะไรพอดีไม่พอดี มีแต่เราเท่านั้นจะเป็นผู้อบรมบ่มเพาะเขา

เด็กก็คือเด็ก จะมั่งมีศรีสุขมากน้อยแค่ไหน จะทุกข์จนเข็ญใจอย่างไรใด มันก็ชอบเหมือนกัน ปรารถนาเหมือนกัน เพียงแต่เราจะให้แล้วเราจะอบรมค้ำครองดูแลเขาอย่างไรให้เขาเป็นคนที่ดีขึ้นมา แล้วไปวัดไปวาแล้วให้เขาได้รับความอบอุ่น ให้เขาได้รับความน่าเชื่อถือ อ้อ! วัดเป็นอย่างนี้

วัดไม่ใช่ไปถึงแล้วผู้บริจาคตั้งแต่ประตูวัดถึงส้วม ต้องหยอดอย่างเดียวเลย

เฮ้ย! เข้าวัดต้องซื้อบัตรขนาดนี้เขียวหรืออะไร ไม่มีใครอยากไปวัดหรอก

ไปวัดคือไปวัดหัวใจของเรา เห็นแล้วชื่นใจ เห็นแล้วมันบอกว่าอันนี้สมควรว่าเป็นวัด เป็นที่อยู่ของผู้ทรงศีล ผู้ทรงศีลต้องมีสติ ผู้ทรงศีลต้องมีปัญญา ผู้ทรงศีลต้องรักษาที่อยู่อารามิกนั้นให้สะอาด ให้เป็นที่น่ารื่นรมย์ เห็นไหม

ไปวัดไปวาไปวัดหัวใจของเรา นี่มีค่ามากกว่างี้ มีค่ามากกว่าสิ่งที่มีค่าจริง แต่เราก็ต้องดำรงชีพ มันมีกายกับใจๆ สิ่งที่เป็นเรื่องของระเบียบ เรื่องอะไรต่างๆ เขาเอาไว้บ่มเพาะนี้แหละ แล้วมันก็อยู่ที่เรานะ

ของเล็กน้อยๆ

ของเล็กน้อย เชื้อนมันพังเพราะของเล็กน้อย พระจะเสียก็เสียอย่างนี้

หลวงตาท่านเน้นย้ำประจำ อย่าให้มีหนึ่ง ถ้าทำครั้งที่หนึ่งมันจะมีครั้งที่สอง สาม สี่ ห้า ตามมา ถึงไม่ให้มีครั้งที่หนึ่งๆ ไม่ให้มีเลยนะ ท่านพยายามจะให้เราหักห้ามใจของเรา อย่าให้มีครั้งที่หนึ่ง ถ้าครั้งที่หนึ่งแล้วสองสามมันจะไหลมาเลย

นี่พูดถึงว่าการฝึกหัดหัวใจใจ ของมันเล็กน้อยหรือจะมากมายขนาดไหน แต่ฝึกใจนี้สำคัญกว่า ฝึกเราให้มีการเสียสละ ฝึกเราให้มีความเมตตา ฝึกเราให้มีการยับยั้ง ฝึกเราให้โอกาสคนอื่นก่อน เราให้โอกาสเขาได้ไหม

ไม่ได้เสียศักดิ์ศรี โดนเหยียดหยาม

เหยียดหยามอะไร เอ็งคิดเองหมดเลย ใครไปเหยียดหยามเอ็ง เขายังไม่รู้เรื่องเลย เอ็งคิดของเอ็งไปคนเดียวไง

นี่พูดถึงว่าการฝึกใจ การฝึกใจเราก็ฝึกหัดของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ ไปวัดไปวา ฝึกหัดอย่างนี้ เรื่องทางโลกให้เป็นเรื่องของเขา เขาจะบอกว่าเราโง่เราเงาเราเต่าเราตุ่น นั่นเรื่องของเขา

การเสียดสีและการเหยียดหยามมีอยู่ทั่วไป โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ เราอยู่เป็นฆราวาสเราก็เคยเจอมาทั้งสิ้น พอเป็นพระแล้วนะ เป็นพระแล้วเขาจะพูดอย่างไรมันเรื่องของเขา

เวลาหลวงตาท่านสอน ใครจะทำได้ทำชั่วอย่างไรเป็นเรื่องของเขา เขาจะทำชั่วมากขนาดไหนเรื่องของเขา เราจะทำความดีอะไร เราจะทำความดีอะไร

แล้วความดีของเรา เราเก็บเล็กผสมน้อย มีสติสัมปชัญญะ อารมณ์จะจับให้ได้ ทำไมมันคิดอย่างนี้ คิดอย่างนี้ถูกหรือผิด คิดอย่างนี้เคยคิดไหม จับเรื่อยๆ ฝึกหัด มันจะดีขึ้นเรื่อยๆ นี่ในสติปัญญามันจะรักษาหัวใจของเรา แล้วหัวใจของเรามันจะดีขึ้นๆ

ไม่ใช่ให้แต่ เฮ้ย! เราคิดถูกๆ แล้วมันจะคิดเหยียบย่ำตัวเอง มันคิดเยาะเย้ยถากถางหัวใจของตนทั้งนั้นนะ มันหลอกก่อนใจ เบียดเบียนตนแล้วจะเบียดเบียนผู้อื่นมาภายหลัง

เบียดเบียนตน แล้วเราพยายามทำไม่ให้มันเบียดเบียนเราให้ได้ เราให้เท่าทันมัน ไม่ยอมให้มันเบียดเบียนเรา ไม่ยอมให้มันมีอำนาจเหนือเรา ไม่ยอมให้ความคิดเหนือเรา นี่ๆ พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ สอนให้ฝึกที่นี่ ทำที่นี่ ทำที่หัวใจของเรา บัณฑิตตั้ง สันติภูมิวิภา เราอยู่ในหัวใจของเราชัดเจนเลย คนอื่นสอนไม่ได้

หลวงตาท่านสอนประจำ เวลาเมื่อครูบาอาจารย์สอนเป็นของนอก คิดเองสำคัญ คิดได้เอง มีสติเอง ฟันฟูเอง คิดได้เอง อยู่ที่ไหนก็ต้องคิดได้เอง เอวัง